

Bestuurlijk Overleg RES Drechtsteden

Adres

Cortgene 2
Postbus 2
2950 AA Alblasserdam
T: 14-078
F: (078) 770 80 80
I: www.alblasserdam.nl
Btw-nummer: NL001918412B01
IBAN: NL31BNGH0285000152

Geacht Bestuurlijk Overleg RES Drechtsteden,

Datum

29 september 2020

Betreft

Zienswijze op Regionale Energie
Strategie

Uw kenmerk

Nog invullen indien van toepassing

Uw brief van

NOG INVULLEN

Ons nummer

NOG INVULLEN

Bijlage(n)

N.V.T.

Contactpersoon

J. Pullen
E: j.pullen@alblasserdam.nl
T: (078) 770 32 36

Op 7 juli ontving de gemeenteraad van Alblasserdam het concept van de Regionale Energie Strategie (RES) van de regio Drechtsteden. Hierbij werd ons gevraagd een reactie te geven aan het Bestuurlijk Overleg RES Drechtsteden voor de verdere uitwerking van de Concept RES naar de RES 1.0.

I Algemeen

Allereerst willen wij onze waardering uitspreken voor het gedegen proces rondom de RES; raadsleden in de regio hebben veel kans gekregen om bij dit traject betrokken te zijn via zowel informatiebijeenkomsten als consultatiebijeenkomsten. Zij zijn uitgebreid geïnformeerd over de behoorlijk technische inhoud. De online uitvoering van deze bijeenkomsten mag een succes worden genoemd.

Tijdens de informatiebijeenkomsten en in het concept RES is gedeeld dat wordt gekozen voor een nuchtere en realistische aanpak, waarin de regio een eerlijk deel van de landelijke opgave voor onze rekening nemen; in 2030 wordt verwacht dat de Drechtsteden een bijdrage kunnen leveren van 0,66 PJ aan de landelijke doelstelling voor het grootschalig opwekken van elektriciteit, en 12.000 woningequivalenten aardgasvrij te hebben gemaakt. Voor wat betreft de elektriciteit wordt er vooral ingezet op zonne-energie op daken en restruimtes. het is goed dat voor nu een haalbaar bod wordt gekozen, maar dat er ook naar verdere mogelijkheden wordt gekeken door te onderzoeken of dit bod verhoogd kan worden naar 1,5 PJ duurzame elektriciteit en 25.000 aardgasvrije woningequivalenten in 2030.

II Betrekken bedrijven en inwoners

Wij zouden graag aan het Bestuurlijk Overleg RES Drechtsteden meegeven dat ook inwoners, lokale ondernemers en energiecollectieven in de aanpak naar de RES 1.0 een grote rol krijgen. Zet lokale kracht en kennis in én ga in gesprek om de haalbaarheid van het bod, de invulling van de ambitie en de rolverdeling te bepalen.

De communicatie naar en participatie van bedrijven, bewoners en maatschappelijke organisaties is tot dusver achter gebleven. Lokale bedrijven hebben een essentiële rol bij acties als 'zon op dak' en 'zon in restruimtes'. Zij

beschikken vaak over deze daken en restructies en moeten daarom actief betrokken worden door de regio. Investeringsbeslissingen van ondernemers, waaronder het verduurzamen van de onderneming, veranderen onder invloed van COVID-19. Er ligt dan ook een belangrijke vraag om de ondernemers hiermee te helpen.

Daarnaast hebben wij zorgen over de beschikbare tijd, capaciteit en middelen om inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisatie te betrekken in het participatietraject richting de RES 1.0. Er moet meer worden ingezet om hen in dit proces te betrekken. Hierin is het ook belangrijk dat het concept RES begrijpelijk is voor de betrokkenen; de technische begrippen moeten helder worden toegelicht in het participatietraject.

III Bod, ambitie en aanpak elektriciteit

De volgorde van het bod ('zon op dak' en dan zon in 'restructies') en de ambitie op het gebied van windturbines en zonneweides is logisch en passend bij de regio.

Wellicht is de verwachting van zon op daken te optimistisch. Enkel grotere daken tellen mee voor het bod en gebouweigenaren moeten verleid worden hier aan mee te willen doen.

Over zon op restructie willen wij meegeven dat binnen de regio weinig ruimte is waardoor de druk op beschikbare ruimte heel groot is. Het is daarom belangrijk dat er goed naar de kaders en spelregels wordt gekeken, er moet namelijk géén vrij spel ontstaan.

Het is goed dat windturbines en zonneweides in de ambitie zitten en niet in het bod. We moeten zeer zorgvuldig omgaan met het plaatsen van windturbines en/of grootschalige zonneweides in onze dichtbebouwde regio. Dit mag niet gaan knellen met natuurwaarden, andere (duurzaamheids)opgaven en ambities zoals woningbouw én bijvoorbeeld ambities met betrekking tot bereikbaarheid. Er moet zorgvuldig omgegaan worden met ruimte, milieu, landschap én de gebruikers hiervan zoals inwoners en bedrijven. Breng de effecten van zonnenvelden en windturbines op de natuur in beeld met ecologisch onderzoeken. Ook moet er rekening worden gehouden met aangrenzende energieregio's bij het kiezen van locaties voor windturbines. In het verleden is bijvoorbeeld specifiek ten aanzien van het Werelderfgoed Kinderdijk gebleken dat windturbines op de locatie 'Nedstaal' een te grote impact zouden hebben en derhalve niet toelaatbaar zijn. Bij werelderfgoederen gaat het dus niet alleen om ontwikkelingen in de directe omgeving van het Werelderfgoed maar ook ver daarbuiten.

Daarnaast raden wij u aan om in gesprek te blijven met bedrijven en onderwijs over nieuwe technieken. Innovatie en onderwijs gaan vaak samen en kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan (de introductie en ontwikkeling van) nieuwe technieken die in Alblasterdam mogelijk zijn. Wellicht zijn er nu en in de toekomst nieuwe technieken beschikbaar naast zon en wind. De Drechtsteden is een innovatieve maritieme regio. Wellicht is het

mogelijk om een deel van het bod te laten bestaan uit innovatieve projecten in relatie met (stromend) water, restwarmte, aardwarmte, mogelijkheden met riolering en waterzuivering.

IV Bod, ambitie en aanpak warmte

Er leeft onduidelijkheid wat de (on)mogelijkheden zijn voor de levering van energie/warmte in die gemeenten waar de aanleg van een warmtenet minder kansrijk is op dit moment. Voor Alblasterdam wordt er gesproken over aquathermie en restwarmte uit het Rotterdamse havengebied, maar hierover is nog veel onduidelijkheid. Communiceer daarom goed over de warmtetransitie en wat er in welke gemeente (on)mogelijk is.

Voor inwoners is het beeld ontstaan dat elk huis van het gas af moet, maar de werkelijkheid, met oog op het bod (12.000 woningequivalenten aardgasvrij) en de ambitie (25.000 woningequivalenten aardgasvrij), lijkt genuanceerder aangezien er in de Drechtsteden al ongeveer 130.000 woningen zijn (en meer woningequivalenten). De informatie naar inwoners via het regionale energieloket is hierin erg belangrijk, mensen moeten weten wat de plannen in hun gemeente zijn zodat ze hun eigen investeringsbeslissingen erop kunnen aanpassen.

Bovendien is de vraag in hoeverre een warmtenet duurzaam is en betaalbaar voor inwoners. In welke mate kunnen we voldoen aan deze ambitie en die ook betaalbaar en haalbaar maken voor de samenleving? De financiële haalbaarheid is even belangrijk als de technische haalbaarheid. Elke inwoner, met een grote of een kleine beurs, moet mee kunnen doen met deze transitie. Gemeenten waar een warmtenet geen optie is, kunnen misschien beter wachten op nieuwe technieken. Er doen zich bijvoorbeeld ontwikkelingen voor op gebied van all-electric voor minder goed geïsoleerde woningen. Houd ook de optie waterstof of biogas door gasleidingen open.

Ten slotte willen wij het Bestuurlijk Overleg RES Drechtsteden aanraden goed te laten onderzoeken hoe de aanbodzijde van restwarmte georganiseerd gaat worden en in kaart te brengen wat de verschillende opties hiervoor zijn, zoals een (overheids)monopolist of diverse aanbieders op een vrije markt. De raad wordt graag goed geïnformeerd en betrokken bij de keuzes die hierin gemaakt gaan worden.

V Tot slot

We verwachten dat onze signalen en de inbreng vanuit de overige gemeenten een plek krijgen in het vervolgtraject en de RES 1.0. We wensen de opstellers succes met het vervolg en we zien uit naar de volgende fase.

Met vriendelijke groet,

de griffier,

I.M. de Gruijter

de voorzitter,

J.G.A. Paans

MOTIE

Onderwerp: Beter geen verglazing landschap

De Gemeenteraad van Dordrecht, in vergadering bijeen op 22 september 2020 ter bespreking van de concept- Regionale Energiestrategie Drechtsteden.

Kennisgenomen hebbend van:

- de concept Regionale Energiestrategie (RES) Drechtsteden
- het concept verwoordt dat benutten van de forse potentie van zon op daken bijdraagt aan de gewenste bescherming van ons open landschap. Wat op deze daken wordt opgewekt, hoeft niet elders (in het open landschap) opgewekt te worden.
- Er volgens het concept echter ook maximaal ingezet wordt op zon in restruimtes. En dus op groene terreinen buiten bebouwd gebied! En er gaat een gebiedsverkenning plaatsvinden naar grootschalige (wind en) zonne-energie langs de A15 en A16.
- Het concept noemt als restruimtes ook braakliggende terreinen in het buitengebied en daarmee wijkt het af van de zonneladder, die waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten, binnenwateren of bermen van spoor- en autowegen noemt.

Overwegende dat:

- Restruimtes buiten bebouwd gebied terreinen zijn die een belangrijke groenwaarde kunnen vertegenwoordigen.
- Het Eiland van Dordrecht een unieke stad en uniek buitengebied herbergt.
- Het buitengebied voor Dordtenaren rust en ontspanning geeft, omdat de groene buitenruimte nu eenmaal die rust en ontspanning kan geven.
- Het is dus belangrijk om deze groene buitenruimte te behouden en om een strikter afwegingskader te hanteren in de RES zodat de groene ruimte buiten bebouwd gebied niet alsnog 'verglaasd' doordat er zonnepanelen verschijnen.
- We daken en gevels echt als eerste moeten benutten en niet te gemakkelijk de landbouwgrond, natuurgebieden of groene gebieden moeten opofferen voor plaatsing van zonnepanelen.
- En dus eerst daken en gevels van gebouwen en onbenutte terreinen in bebouwd gebied. En restruimtes buiten bebouwd gebied te beperken tot gronden met een andere primaire functie dan landbouw of natuur, zoals waterzuiveringsinstallaties, binnenwateren of bermen van spoor- en autowegen.

Verzoekt het college:

- Een striktere voorkeursvolgorde in de Regionale EnergieStrategie vast te leggen door ten minste eerst alle mogelijkheden op daken en gevels te benutten, dan onbenutte terreinen binnen bebouwd gebied en pas daarna onbenutte terrein in het buitengebied.
- Onbenutte terreinen dus pas als laatste redmiddel in te zetten en dan alleen die terreinen die geen landbouw- of natuurfunctie kunnen vervullen zoals waterzuiveringsinstallaties, binnenwateren of bermen van spoor- en autowegen.
- Deze voorkeursvolgorde ook vast te leggen in de Ontwerp-Omgevingsvisie.

en gaat over tot de orde van de dag.

ChristenUnie/SGP

CDA

+ 19 } stemmen
- 19 } staken, volgende keer herstemmen.

AMENDEMENT raadsbesluit n.a.v. Concept-RES Drechtsteden

De Raad van de gemeente Dordrecht, in vergadering bijeen op 22 september 2020 ter bespreking van de concept-RES Drechtsteden,

kennis genomen hebbend van het concept voor de Regionale Energiestrategie Drechtsteden,

constaterende dat

- de concept-RES zich in hoofdzaak beperkt tot duurzame opwekking en gasloze verwarming van particuliere woningen;
- dat voor duurzame opwekking zoekgebieden zijn aangegeven, maar dat tegelijk wordt geconstateerd dat er voor meer windenergie (thans) geen draagvlak is;
- dat de concept-RES m.b.t. warmtelevering zich in hoofdzaak richt op die van het warmtenet;
- dat het bod m.b.t. de warmtelevering laag is in relatie tot het aandeel van het aantal woningen in de Drechtsteden in het landelijk woningbestand,

van mening dat

- de beoogde energietransitie noodzakelijke is voor de samenleving en de aarde;
- een robuuste strategie naast ambitieuze doelen ook een heldere realisatiestrategie vergt,

overwegende dat

- de strategie in dit complexe veld een integrale strategie moet zijn, waarin zeker ook inzet op energiebesparing en alternatieve energie- en warmtebronnen, zoals geo- en aquathermie en waterstoftechnologie, alsmede duurzame mobiliteit moeten worden meegenomen;
- een robuuste strategie meer aandacht voor financiering vraagt, waaronder met name de financiële ondersteuning voor investering door minderkapitaalkrachten, met daarbij inzet van revolverende fondsen
- een robuuste strategie forse investering in draagvlak, waarvoor transparante afwegingskaders en zichtbaar maken van maatschappelijke voordelen nodig is,

Besluit het ontwerpbesluit over de Concept-RES Drechtsteden als volgt te wijzigen:

- De huidige tekst van punt 1. (“kennis te nemen van de concept RES Drechtsteden en aandachtspunten, wijzigingen en/of aanvullingen die wij ten behoeve van de verdere uitwerking mee wil geven, kenbaar te maken”) te vervangen door:

“Kennis te nemen van de concept-RES Drechtsteden en daarbij de volgende aandachtspunten voor verdere uitwerking mee te geven:

1. energiebesparing, duurzame mobiliteit en een helder afwegingskader voor energie- en warmtebronnen dienen integraal onderdeel uit te maken van de RES;

2. ook de energietransitie bij bedrijven en op industrieterreinen in de RES dient te worden geadresseerd.;
3. de inzet m.b.t. warmte dient te worden verhoogd en alternatieve vormen van duurzame verwarming (en verkoeling) dienen te worden meegenomen;
4. de mogelijkheden voor concurrentie tussen warmteleveranciers en -technieken dienen te worden onderzocht;
5. er is een aanpak nodig om tot voldoende financiële ondersteuning te komen voor alle eigenaren die dat nodig hebben om de energietransitie tijdig te kunnen realiseren;
6. stimulering en ondersteuning van eigenaren dienen te worden geïntensiveerd, ook in wijken die voorlopig nog niet aan de beurt zijn in het kader van de wijkgerichte aanpak;
7. de RES dient een strategie te omvatten die optimale regionale werkgelegenheid realiseert in relatie tot de energietransitie.”

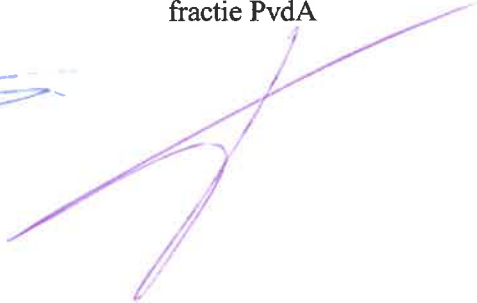
Kitty Kruger
fractie GroenLinks

Theo Oostenrijk
fractie CDA

Ronald Portier
fractie SP

Cor van Verk
fractie PvdA

het Bestuurlijk Overleg RES Drechtsteden

....

Onderwerp	Ons kenmerk	Uw brief	Datum
Zienswijze vastgestelde Concept RES Drechtsteden			17 september 2020

Geachte leden van het Bestuurlijk Overleg RES Drechtsteden,

De gemeenteraad van Hardinxveld-Giessendam heeft de Concept Regionale Energiestrategie Drechtsteden (Concept RES) besproken en heeft naar aanleiding daarvan een zienswijze vastgesteld.

De zienswijze heeft de vorm van verzoeken die de raad mee wil geven aan het Nationaal Programma RES bij aanbidding van de Concept RES op 1 oktober 2020. De raad wil hiermee richting RES 1.0 borgen dat, ondanks grote tijdsdruk en complexiteit, zorgvuldig gehandeld blijft worden, dat de juiste, verifieerbare toetsingscriteria gehanteerd worden (klimaatakkoord Parijs) en dat raad en inwoners volledig betrokken worden in het proces. De raad vindt dat de mate waarin de raad zelf en met name inwoners tot nu toe betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de RES onvoldoende.

Waar nodig of gewenst heeft de raad verzoeken nader toegelicht.

Zienswijze

De raad verzoekt:

1. In het vervolg van de totstandkoming van de RES 1.0 volledig **betrokken** te worden, met een rol in het mede vaststellen van de uitgangspunten die dienen voor analyse van de zoekgebieden. De raad had in een eerder stadium actiever betrokken willen worden bij de totstandkoming van de Concept RES, zowel op inhoud als op proces. Nu heeft de raad in zeer korte tijd veel nieuwe, complexe informatie moeten verwerken en eigen maken.

2. Bij de totstandkoming van de RES 1.0 uitdrukkelijk in te zetten op **burgerparticipatie**. Participatie moet méér en beter, met lokale toon en lokale inzet met een positieve en opbouwende insteek die ten goede aan de betrokkenheid van de burger en het bedrijfsleven en daarmee de realisatie van de RES. Binnen het participatietraject dienen lokale of regionale partijen (bedrijven, organisaties) waar mogelijk een rol te vervullen. In communicatie en participatie dient helder en transparant gecommuniceerd te worden, ook over financiële consequenties van de RES voor particulieren (haalbaar en betaalbaar). Er wordt een beroep gedaan op de Rijksoverheid om deze haalbaar- en betaalbaarheid te faciliteren waar nodig.

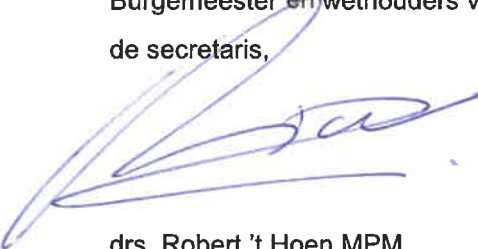
3. Zorg te dragen voor een **begrippenlijst en heldere definities**. Dit ten behoeve van leesbaarheid en interpreteerbaarheid. De raad heeft behoefte aan definiëring van begrippen en duidelijke spelregels voor het opstellen van de RES 1.0. Ten aanzien van de spelregels verzoekt de raad ook de mogelijkheid duurzame [weersonafhankelijke] energiebronnen en toepassingen zoals waterstof naast zon- en windenergie onderdeel te maken van de RES.

4. In de RES 1.0 duidelijk onderscheid te maken tussen **bod en ambitie**. De raad is van mening dat de focus vooral gericht moet zijn op het realiseren van het bod. Met de opmerking dat er binnen de raad voldoende steun en vertrouwen is voor de haalbaarheid van het bod maar gerede twijfel bestaat over de noodzaak en haalbaarheid van de ambitie.
5. Een heldere praktische en theoretische **onderbouwing** te geven van de totstandkoming van het cijfer van 0,66 PJ, zowel in getal - in relatie tot de landelijke opgave - als in realiseerbaarheid [technisch, financieel en met voldoende draagvlak]. Duidelijk moet worden op welke onderliggende aannames het bod berust en in hoeverre het bod voldoende getoetst is aan het klimaatakkoord van Parijs.
6. Inzichtelijk te maken wat de eventuele **consequenties**, zowel positief als negatief, zijn mocht het bod onvoldoende blijken t.a.v. de landelijke opgave.
7. Duidelijk te maken wat de **rol** en verantwoordelijkheid is van de individuele gemeenten en welke spelregels precies gelden bij de verkenning in de drie '**globale zoekgebieden**' zoals deze in de Concept RES zijn opgenomen. Tevens duidelijk te maken wat het resultaat en de daar aan gekoppelde consequenties zijn van de verkenning in genoemde 'globale zoekgebieden'.
8. Voor wat betreft met name zonne-energie in de zoekgebieden in te zetten op het breed benutten van de **restruimten** langs A15, Betuwelijn en Merwede-Lingelijn.
9. Een vertaling te geven van de analyse van de **impact** op het **energienet** naar individuele gemeenten zodat helder is waar het net wel en niet voorbereid is op de impact van de RES. De haalbaarheid onderzoeken door onder andere een kosten-baten analyse uit te voeren. Op deze manier wordt tijdig helder wat nodig is aan bijvoorbeeld investeringen om voldoende netcapaciteit te creëren.
10. Om, naast het perspectief dat volgt uit het grootschalig warmtenet van HVC, inzichtelijk te maken op welke wijze (ook kleinschalige) oplossingen [beproefde technieken] voor overige gebieden/gemeenten beschikbaar zijn inclusief tijdspad. De raad vindt het van belang dat zorgvuldig getoetst wordt in hoeverre **warmte- en energiebronnen** duurzaam zijn, dan wel binnen afzienbare tijd duurzaam te maken zijn om te voldoen aan de afspraken in het klimaatakkoord van Parijs.
11. **Zorg** te dragen dat de RES bijdraagt aan gerelateerde ruimtelijke, milieu- en sociaal maatschappelijke opgaven zoals op het gebied van met name: gezondheid, biodiversiteit & natuur, leefbaarheid, lucht- water- en bodemverontreiniging, circulaire economie, woningbouw en maatschappelijk vastgoed, bereikbaarheid, etc..
12. Meer en transparanter af te stemmen met de **buurregio's**, met daarin een rol voor de individuele gemeenten.
13. Een scherpe **tijdlijn** met alle stappen tussen de mijlpalen, evenals inzicht in wat het vraagt van de individuele gemeente aan capaciteit, ureninzet en budget.
14. Mogelijkheden open te laten om bij herijking van de RES de **zienswijze** te kunnen bijsturen.

Wij vragen u het bovenstaande ter harte te nemen en te delen met het Nationaal Programma RES bij de aanbieding van de Concept RES op 1 oktober 2020.

Burgemeester en wethouders van Hardinxveld-Giessendam,
de secretaris, de burgemeester,

drs. Robert 't Hoen MPM

Dirk Heijkoop

RAADSBSLUIT

De raad van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht; bijeen op 5 oktober 2020;

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders, voorstelnr. 2020-0083210 met betrekking tot de concept Regionale Energie Strategie Drechtsteden;

Overwegende dat:

- Het college het bevoegde gezag is het concept RES vast te stellen en het concept RES is een bod ten behoeve van de nationale opgave;
- De gemeenteraad **in 2021** de RES 1.0 vaststelt;
- De gemeenteraad nu kennisneemt van de Concept RES en aandachtspunten, wijzigingen en/of aanvullingen kenbaar kan maken voor de verdere uitwerking van de RES en deze te delen met het Nationaal Programma RES;
- In de raadscommissies RZ-De Volgerlanden alle fracties punten naar voren hebben kunnen brengen welke meegegeven worden naar het Nationaal programma RES;

Constaterende dat:

- De aandachtspunten, wijzigingen en/of aanvullingen van de diverse fracties zonder aanzien van een partij zijn waarbij zo mogelijk aangegeven wordt in welke mate deze worden gedeeld door een (klein) deel van de raad of in meerderheid;

BESLUIT:

1. Kennis te nemen van de Concept Regionale Energie Strategie Drechtsteden (concept RES);
2. De volgende aandachtspunten, wijzigingen en/of aanvullingen kenbaar te maken voor de verdere uitwerking van de RES en deze te delen met het Nationaal Programma RES:
  - 2.1 Een meerderheid van de raad van Hendrik-Ido-Ambacht onderschrijft de opvatting van de concept RES voor zonnepanelen op daken van de genoemde omvang ten gunste van de lokale burgers en bedrijven. Hierbij is wel opgemerkt dat niet alle daken geschikt zijn voor zonnepanelen;
  - 2.2 Financiën
    - a. zorg wordt uitgesproken over de hoge financiële consequenties, niet alleen voor de (lokale) overheid, maar met name voor de burgers en bedrijven waarbij de vraag is of op een redelijke termijn via rendement deze investeringen worden terugverdiend (we gaan af van gas, diesel en benzine en dat gaat de burger raken in de portemonnee);
    - b. uit de concept RES blijkt niet de financiële dekking alsmede is niet bekend welke financiële tegemoetkomingen burgers en bedrijven kunnen verwachten (investering € 40.000 met een looptijd van 70 jaar). Bij de vaststelling van de RES 1.0 zal hier meer inzicht moeten zijn wil de raad deze RES 1.0 kunnen vaststellen;
    - c. NIBUD heeft aangegeven dat door dergelijke maatregelen miljoenen huishoudens in de problemen kunnen komen. Daar dient eerst een alternatief voor te zijn danwel uitzicht op ondersteuning c.a.;
    - d. Particulier zal meer inzicht dienen te krijgen in kosten en mogelijkheden;
    - e. Niet alleen aandacht voor investeringen en rendement van bedrijven en burgers, maar ook de verduurzaming en de daarbij behorende investeringen en hoe wordt dit vertaald naar de eindgebruikers? Dit gaat over met name over de eerste stappen voor verduurzamen: isoleren, besparen en opwekken;

- f. We stoppen met gebruik van aardgas zou eigenlijk genuanceerd dienen te zijn: We stoppen - als dat financieel haalbaar en realiseerbaar is voor alle huizen - met gebruik van aardgas;

2.3 Techniek

- a. Blz. 27 RES: aandacht wordt gevraagd voor historische centra van voor 1960 in alle gemeenten en de dijklinten. Verzoek wordt gedaan de tekst aan te passen: aandacht wordt gevraagd voor historische centra van voor 1960 en de dijklinten: Als waterstof na 2030 een rol gaat spelen in de gebouwde omgeving, dan verwachten we dat vooral in de historische centra, huizen van voor 1960 en dijklinten in en van alle Drechtsteden-gemeenten.
- b. Er zijn ontwikkelingen zodanig dat je goed moet nadenken of je wel alles wilt vol bouwen met wind- en zonneparken. Denk hierbij ook aan feit dat Hendrik-Ido-Ambacht is omgeven door water. Dat biedt mogelijkheden voor water: waterkracht, getijdenenergie, golfenergie, zoet-zuid-energie, aquatische biomassa en warmte/koude opslag;
- c. Opslag energie is nog onderbelicht; De raad van Hendrik-Ido-Ambacht vraagt om in de RES 1.0 meer aandacht te hebben voor opslag van energie;
- d. Er zijn fracties die aandacht vragen voor snelle realisatie van tussenstations/opslagstations van de energiebedrijven/beheerders kabels en leidingen om tijdig te kunnen voldoen aan de toenemende vraag van energie door onder meer "van het gas afgaan";

2.4 Participatie

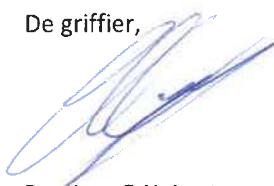
- a. Belangrijk is dat de burger bij de uitwerking van de concept RES naar RES1.0 goed en intensiever wordt betrokken. Tot nu toe is de individuele burger er naar de mening van een aantal fracties maar mondjesmaat bij betrokken. Bij collectief maatregelen treffen bij huurwoningen (inzet door en via woningbouwcorporaties) gaat dit beter;
- b. Laat de omgeving ook financieel mee profiteren van maatregelen in kader verduurzaming. Daardoor ontstaat draagvlak wegens deze positieve effecten. (Toelichting: eigenaren van gronden en panden hebben doorgaans minder bezwaar van bepaalde maatregelen indien ze daar een tegemoetkoming voor ontvangen. Draagvlak kan bereikt worden als de gemeenschap rondom maatregelen van de opbrengst kunnen (mee)profiteren);

2.5 Overig aandachtspunten:

- a. Enkele fracties hebben vraagtekens bij de risico-inventarisatie;
- b. De tafels in kader van de energiestrategie hebben elk een doel te halen. Gevraagd wordt om te bezien of binnen andere tafels niet meer rendement is te halen (denk aan meer windparken op zee of andere "schone" energie zoals kernenergie)
- c. RES en Omgevingsvisie blijven belangrijk aandachtspunten, ook straks bij de vaststelling van RES1.0 waarbij een en ander doorwerkt in beide plannen;

Aldus besloten door de raad der gemeente Hendrik-Ido-Ambacht in zijn openbare vergadering van 5 oktober 2020

De griffier,

Drs. Ing. G.H. Logt

De voorzitter,

J. Heijkoop

Mevrouw J.E.T.M. van Dongen
Postbus 15 3330
AA Zwijndrecht

datum 2 oktober 2020
behandeld door K. Bijman
ons kenmerk 2020-0129810
doorkiesnummer 14078
onderwerp Zienswijze
Concept RES
documentnummer D2020-09-
021195

Geachte mevrouw van Dongen,

U heeft ons de concept RES Drechtsteden toegezonden. De raad heeft deze stukken in de raadsvergadering van 1 oktober 2020 behandeld.

Hieronder treft u de zienswijze van de raad van Papendrecht aan.

Wij kunnen ons op hoofdlijnen vinden in de inhoud van de concept Regionale Energiestrategie Drechtsteden

Met de concept RES leveren we een eerlijke en realistische bijdrage aan de landelijke opgave om duurzame energie op te wekken.

Zorgvuldige verkenning van potentie voor duurzame energie

De grondhouding om een eerlijke en realistische bijdrage te leveren aan de landelijke opgave om duurzame energie op te wekken behouden we in de aanloop naar RES 1.0. In dit proces bestaat de mogelijkheid dat we het bod moeten uitbreiden waarbij de onderzoeksgebieden langs de A15 en de A16 en bij Kijfhoek worden verkend voor verdere potentie van zon en wind. We vinden het belangrijk dat het onderzoek naar windenergie en/of grootschalige zonneweides zorgvuldig wordt gedaan. Waarbij er ook een goede afweging kan plaatsvinden met de overige opgaven en ambities waar Papendrecht voor staat.

Zorgen om de haalbaar- en betaalbaarheid energietransitie

De opgave is groot en zorgpunten zijn de technische en financiële uitvoerbaarheid van de transitie, met name van de warmtetransitie. In het klimaatakkoord wordt woonlastenneutraal centraal gesteld, zodat iedereen kan meedoen. Wij verwachten hiervoor vanuit het Rijk meer financiële middelen.

In 2019 werd 60% van de duurzame energie uit biomassa gehaald. In juli 2020 adviseerde de Sociaal-Economische Raad (SER) het gebruik van biomassa af te bouwen. Nu deze vervanging van het aardgas wegvalt is er breed draagvlak in de samenleving om pas van het aardgas af te gaan als er een klimaatvriendelijk alternatief beschikbaar is. Energiebronnen als steenkool en bruinkool zijn nog veel vervuilender dan aardgas. Wij vragen aandacht in de concept RES voor de gevolgen van deze nieuwe ontwikkelingen.

Meer nadruk op minder energieverbruik

In de RES wordt relatief weinig gesproken over verminderen van het energieverbruik door bijvoorbeeld goed isoleren. Wij willen hier meer aandacht voor in de RES. Energie die niet verbruikt wordt hoeft immers ook niet te worden opgewekt.

Wat betekent de energietransitie nu concreet voor onze inwoners, zowel financieel als leefbaarheid

Wij vragen aandacht voor het belang van het vervolgtraject waarin de samenleving zorgvuldig wordt meegenomen in de genoemde processen naar de RES 1.0 en de TVW 2021.

Wij vertrouwen erop u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De griffier

C.G.M. Bus

Voorzitter

A.J. Moerkerke

Titel motie : Voorhangprocedures wind en zon
Nr. motie : M 940 op land

Datum PS-Vergadering : 23 september 2020

Voordrachtnummer : 7304

Onderwerp :

(Voor de tekst van de motie, zie pagina 2 e.v.)

Aangenomen Verworpen Overgenomen door GS Aangehouden Ingetrokken

Stemverhouding

Voor: FvD VVD CU&SGP GL D66 PvdA CDA PVV 50 Plus PvdD
 SP DENK Groep GO

Tegen: FvD VVD CU&SGP GL D66 PvdA CDA PVV 50 Plus PvdD
 SP DENK Groep GO

Stemonthouding : Geen

Aantekening : Geen

Opmerkingen : Geen

MOTIE

M - 940

Titel motie : Voorhangprocedure wind en zon op land
Datum PS : 23 september 2020
Voordrachtnr. : 7304
Onderwerp : Regionale Energie Strategieën

Provinciale Staten van Zuid-Holland, in vergadering bijeen op 23 september 2020 ter behandeling van bovenvermeld agendapunt;

Constateerende dat:

- de Omgevingsverordening uitsluitend de locaties voor opwekking van wind- en zonne-energie op land bevat zoals is overeengekomen in het Energieakkoord
- voor opwekking van zonne-energie het beleid is ontworpen in een fase voorafgaand aan de totstandkoming van de Regionale Energiestrategieën;
- de nog voor te stellen locaties voor opwekking van zonne- en windenergie op land in het kader van het Klimaatakkoord, niet zijn opgenomen in de Omgevingsverordening;
- Gedeputeerde Staten krachtens de Omgevingsverordening diverse bevoegdheden hebben tot het verlenen van ontheffingen en het vaststellen van wijzigingen met betrekking tot de locaties voor opwekking van wind- en zonne-energie;

Overwegende dat:

- het gewenst is om een beeld te vormen van de ruimtelijke impact van de opwekking van zonne- en windenergie op land in onze provincie;
- voorkomen moet worden dat, bij een door Gedeputeerde Staten verleende ontheffing of afwijzing met betrekking tot de locaties voor opwekking van wind- en zonne-energie, er achteraf een (overgrote) meerderheid van Provinciale Staten blijkt te bestaan die anders besloten zou hebben;
- het tegelijkertijd niet de bedoeling is om te tornen aan GS-bevoegdheden of een bureaucratische regeling te maken;
- het de bedoeling is om een praktijk rond de ontheffingsverlening met betrekking tot de locaties voor opwekking van wind- en zonne-energie te ontwikkelen waar zowel GS als PS een goed gevoel bij hebben;
- de module energie van het omgevingsbeleid herzien wordt volgend op het RES proces.

Verzoeken het college van gedeputeerde Staten:

in het kader van de te maken protocolafspraken m.b.t het omgevingsbeleid te komen met voorstellen voor een eenvoudige procedure, waarbij voorgenomen ontheffingen, wijzigingen en afwijzingen met betrekking tot de locaties voor opwekking van wind- en zonne-energie op land door Gedeputeerde Staten vooraf gemeld worden aan Provinciale Staten c.q. de commissie Bereikbaarheid en Energie, opdat Provinciale Staten (of de commissie) desgewenst selectief een ontheffing, wijziging of afwijzing kunnen agenderen voordat deze definitief wordt.

en gaan over tot de orde van de dag!

1. Mirjam Nelisse (VVD)
2. Sinan Özkaya (GL)
3. Evelyn Hijink (PvdA)
4. Maurits de Haan (CDA)

MOTIE

M - 940

5. Gerard van de Breevaart (CU/SGP)

6. Willem Bakx (50Plus)

7. Hoogendam (SP)

Aan

Bestuurlijk Overleg RES Drechtsteden

Geachte mevrouw Van Dongen,

Hierbij bieden wij u onze reactie aan op de concept Regionale Energie Strategie Drechtsteden (concept-RES). Het doel van deze reactie is dat deze wordt meegenomen in het proces richting de definitieve RES 1.0.

De bestuurlijke en ambtelijke werkgroep RES heeft bij het versturen van de concept-RES een aantal concrete vragen voorgelegd aan de gemeenteraden waarop zij een antwoord wenst. Met deze brief waarin amendement van de gemeenteraad van Sliedrecht verwerkt zijn, geven we antwoord op de gestelde vragen en laten we aan onze regionale samenwerkingspartners weten wat we vinden van de concept-RES en welke ambities wij hebben. De vragen waren:

1. Kunt u zich op hoofdlijnen vinden in de inhoud van de concept Regionale Energiestrategie Drechtsteden?
2. Zijn er aandachtspunten, wijzigingen en/of aanvullingen die u ten behoeve van de verdere uitwerking mee wilt geven?

Toelichting:

Het antwoord op de eerste vraag is ja. Het antwoord op de tweede vraag vindt u hieronder gerangschikt naar vier deelonderwerpen : proces, inhoud, investeringen en Sliedrecht en de regio.

Proces

Bij de uitwerking van de concept-RES in de door de raad in juli 2021 vast te stellen RES 1.0 dienen de bewoners, ondernemers, organisaties en de gemeenteraad van Sliedrecht vanaf de start actief betrokken te worden in een participatief proces. Daarbij zal er een relatie gelegd worden met de Omgevingsvisie en met de in 2021 vast te stellen Transitievisie warmte 2.0. Procesmatig geldt dat – ook vanwege de inhoudelijke samenhang - participatie in de totstandkoming van de RES1.0, de Transitievisie Warmte 2.0 en de Omgevingsvisie afgestemd en gesynchroniseerd dient te worden.

Bij de gebiedsstudie van het 'globale zoekgebied' A15 voor opwekking van duurzame energie geldt dat diverse belangen op een open en transparante wijze in beeld gebracht

Gemeente Sliedrecht

Industrieweg 11
3361 HJ Sliedrecht
Postbus 16
3360 AA Sliedrecht

Telefoon **14 0184**
gemeente@sliedrecht.nl
www.sliedrecht.nl

Datum

Betreft

Bijlagen

-

Uw kenmerk

-

Ons kenmerk

-

Uw brief van

Afdeling

Telefoon direct

Behandeld door

en afgewogen dienen te worden. Naast opwekking van duurzame energie zijn dat onder meer onze grote woningbouwopgave, maar ook belangen van het (landbouw)bedrijfsleven en natuur en recreatie.

Inhoud

Inhoudelijk ligt er een duidelijke relatie tussen de concept-RES die zich vooral richt op *aanbod* ('productie') door opwekking van duurzame elektriciteit en warmte en de *vraag* naar alternatieven voor aardgas in de gebouwde omgeving (Transitievisie Warmte). Aanbod en vraag dienen in samenhang met elkaar ontwikkeld te worden. De inhoudelijke relatie tussen de concept-RES en de Omgevingsvisie betreft vooral de locatiekeuze van opwekking van duurzame energie en infrastructuur. De RES 1.0 krijgt een plaats in de omgevingsvisies, programma's en omgevingsplannen. Pas wanneer de kaders in deze omgevingsdocumenten door de gemeenteraad zijn vastgesteld, ontstaan nieuwe mogelijkheden om grootschalige opwek van energie te realiseren.

De gemeenteraad van Sliedrecht kan zich inhoudelijk op hoofdlijnen vinden in de inhoud van de concept-RES. Daarbij heeft zij de volgende opmerkingen:

I. Bod, ambitie en aanpak elektriciteit

Sliedrecht onderschrijft het realistische bod van 0,66PJ, en begrijpt dat het van de gemeente Sliedrecht een evenredige inspanning vraagt om dit te realiseren.

Sliedrecht is bereid om een maximale inspanning te leveren om de ambitie van 1,56 PJ mogelijk te maken, mits dit realistisch is en voldoet aan de leidende principes die Sliedrecht belangrijk vindt.

Het uitsluiten van kleinschalige opwekking is onwenselijk. Conform het klimaatakkoord kan kleinschalige opwekking meegenomen worden in de realisatie van de ambitie.¹

II. Bod, ambitie en aanpak warmte

Sliedrecht onderschrijft het realistische bod van 12.000 woningenequivalenten.

Sliedrecht streeft ernaar dat op de duur een mix van duurzame bronnen wordt ingezet.

De RES, zoals deze nu voor ligt, richt zich wat betreft duurzame elektriciteitsopwekking hoofdzakelijk op bewezen technieken. In de RES wordt het begrip innovatie een aantal keer genoemd, maar we zijn van mening dat innovatieve oplossingen een wezenlijk onderdeel van de energietransitie zullen zijn. Het gaat een grote uitdaging worden om onze doelstellingen te realiseren voor 2050. De context kan echter voor 2030 al veranderen, doordat de RES op grond van nieuwe inzichten, innovaties en ervaringen elke 2 jaar herijkt zal worden.

Nieuwe technieken hebben mogelijk minder ruimtelijke nadelen dan de huidige technieken, maar bovendien kunnen nieuwe innovatieve technieken wel eens veel effectiever en minder belastend zijn. We willen dat huidige alternatieven en toekomstige innovaties opgenomen worden in de RES, zodat we uiteindelijk een betere afweging kunnen maken.

De gemeenteraad van Sliedrecht onderschrijft niet dat geothermie het basisscenario is voor de gemeente Sliedrecht.² De gemeenteraad van Sliedrecht heeft nog geen standpunt ingenomen. De stelling in de concept-RES over de geothermiebron in Sliedrecht wijzen we af. Een goede discussie in de raad is nodig om te kijken of het een noodzakelijke en gewenste oplossingsrichting is om verder uit te werken in de RES 1.0.

Het is te prematuur om deze bron al als een vaststaand gegeven te beschouwen, zeker ook gezien de huidige stand van de techniek.
De aanvullende ambitie lijkt ons op dit moment erg onrealistisch, maar Sliedrecht is graag bereid zich hiervoor in te zetten.

III. Leidende principes & afwegingskader

De raad van Sliedrecht wil dat de uitgangspunten van hoofdstuk 4.2 (p.32 e.v.) worden uitgewerkt. Het streven dat minimaal 50% van de nieuwe duurzame bronnen in lokaal eigendom en beheer zijn onderschrijft Sliedrecht. Wat ons betreft zou de inspanning gericht moeten zijn om dit percentage minimaal richting de 75% te krijgen (door middel van energiecoöperaties) hetgeen ook nog eens draagvlak kan vergroten. Daarnaast benadrukt Sliedrecht dat het geheel haalbaar en betaalbaar moet blijven voor iedereen.

IV. Vervolgstappen

De gemeenteraad van Sliedrecht zal zich in de komende tijd beraden over het specifieke aspect geothermie, zodat hier duidelijkheid over zal zijn bij het vaststellen van de RES 1.0. In de uitwerking van de RES willen we daarnaast ook de mogelijkheden van andersoortige energietechnieken (zoals waterstof, getijdenenergie, superkritische watervergassing, kernenergie met Thorium reactoren, infraroodpanelen, innovatieve technieken, etc.) in kaart gebracht zien worden.

Conform paragraaf 5.2 van de concept-RES zal de (concept)-RES en de daarbij behorende Sliedrechtse opgave worden opgenomen in de omgevingsvisie, waarbij we ons conformeren aan het openingsbod en op zoek gaan naar mogelijkheden om de genoemde ambitie óók te realiseren.

Besparing is een belangrijke doelstelling voor de RES-regio's en moet als zodanig meegenomen worden in de RES, onder andere ook energiebesparing bij bedrijven, zoals benoemd in de RES 2017. De gemeenteraad van Sliedrecht wenst dat er stappen worden ondernomen om deze besparingsdoelstelling alsnog op te nemen in de RES 1.0.

Investerings

De energietransitie vraagt om zeer hoge investeringskosten, zowel collectief (bronnen van duurzame energie, infrastructuur zoals warmtenetten en verzwaring van elektriciteitsnetten) als individueel (zoals isolatie van woningen en gebouwen). 'Haalbaar en betaalbaar' is voor ons een belangrijk uitgangspunt. Voorkomen moet worden dat partijen niet aan kunnen haken omdat ze geen investeringsvermogen hebben. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan mensen met een eigen woning en een laag inkomen. Maar ook aan de woningcorporatie, die ook betaalbare huisvesting en nieuwbouw als opgaven heeft. Intensieve lobby richting de Rijksoverheid is nodig om voor deze en andere financiële aspecten tot oplossingen te komen.

Sliedrecht en de regio

Meervoudige lokale samenwerking vraagt om transparante en heldere opstelling van de deelnemende gemeenten en de bestuurlijke werkgroep. Om de kaderstellende en controlerende taken van de gemeenteraad goed te kunnen uitoefenen is het van belang om bij de diverse samenwerkingsverbanden de kaders van de speelruimte helder af te bakenen. Het is niet de bedoeling dat bestuurlijke werkgroepen als een vorm van koehandel over de diverse samenwerkingsverbanden heen zaken gaan uitruilen. Deze mogelijkheid was eventueel aanwezig in de oude manier van werken binnen de

Drechtsteden. Met de keuze om meervoudig lokaal te werken is dit niet meer mogelijk en zeer onwenselijk.

De RES 1.0 is een gezamenlijk product van de regiogemeenten. Samenwerking is een hoog goed, waarbij een evenredige verdeling van de lasten een belangrijk onderwerp is. Sliedrecht levert met het warmtenet dat op dit moment aangelegd wordt en met een geothermieput in het vooruitzicht, een belangrijke duurzame bijdrage aan de RES 1.0. Wanneer naast het stimuleren van zonnepanelen ook andere duurzame energiebronnen van Sliedrecht verwacht worden (zoals duurzame energie uit wind), dan dient een regionale afweging gemaakt te worden waarbij lusten en lasten evenredig worden verdeeld tussen de regiogemeenten. De samenwerking om te komen tot een Regionale Energie Strategie beperkt zich uitsluitend tot onderwerpen die daar mee rechtstreeks verband houden. Andere onderwerpen en beleidsterreinen mogen niet betrokken worden in dit regionale samenwerkingsverband.

De uitwerking van voorliggende concept-RES in de komende periode is een uitdagend en belangrijk proces. Wij kijken daar met belangstelling naar uit.

Hoogachtend,

De griffier,

mr. R.P.A. van Aalst

De voorzitter,

D.R. van der Borg

- 1) "Naast de afspraak om tenminste 35 TWh grootschalig hernieuwbaar op land in 2030 gerealiseerd te hebben, worden regio's ook aangemoedigd om kleinschalig zon-op-dak te betrekken in de RES. Hierin wordt een autonome groei verwacht van 7 TWh in 2030. Het extra vermogen wat boven deze 7 TWh gerealiseerd kan worden, mag meegerekend worden als extra ambitie bovenop de 35 TWh."
- 2) Er is in Sliedrecht een principeverzoek ingediend voor het boren van een geothermiebron te behoeve van een warmtenet die tot 10.000 huizen in Sliedrecht én Papendrecht van warmte voorzien.

Onderwerp

Wensen en bedenkingen op de concept regionale
energiestrategieën in Zuid-Holland

Bestuurlijke samenvatting van het voorstel

In de regionale energiestrategieën (RES'en) wordt invulling gegeven aan de doelstellingen uit het Klimaatakkoord en regionale energieakkoorden. De provincie is partner in zeven regionale energiestrategieën. De focus van de RES ligt op de warmtetransitie van de gebouwde omgeving (van fossiele naar duurzame bronnen), grootschalige opwek van hernieuwbare elektriciteit (middels zon en wind) op land en de daarvoor benodigde opslag en infrastructuur.

In de vergadering van de Statencommissie Bereikbaarheid en Energie op 9 september jl. is het gesprek gevoerd aan de hand van onder andere de zeven concept-regionale energiestrategieën, de GS brief over de tussenstand van de concept-RES'en¹ en de door de fracties ingediende wensen en bedenkingen.

Op basis van de bespreking in de commissie hebben GS het Statenvoorstel met wensen en bedenkingen opgesteld.

Met dit besluit leggen Provinciale Staten hun wensen en bedenkingen vast voor het vervolgproces naar de RES1.0.

Inhoud

Allereerst heeft een meerderheid van de fracties zich positief uitgesproken over de opgeleverde RES'en. Er is veel waardering geuit voor de opgestelde documenten en het verrichtte werk, maar er is ook geconstateerd dat er nog veel werk verzet moet worden. Voor die verdere uitwerking geven Provinciale Staten een aantal wensen en bedenkingen mee.

De wensen en bedenkingen zijn onder te verdelen in twee groepen:

1. Proces-participatie en lokaal eigendom.
Er is door veel partijen aandacht gevraagd voor het participatieproces, de betrokkenheid van inwoners en lokaal eigendom.
2. Inhoudelijke thema's waarvoor een uitwerking wordt gevraagd.
De provinciale aandachtspunten voor de RES zoals inzet op besparen, zon op dak, gebruik van beschikbare restwarmte en opslag en het energienetwerk zijn in alle

---

¹ PZH-2020-738820251

concept-RES'en meegenomen en vragen een verdere uitwerking in het proces naar de RES1.0.

Maatschappelijke opgave

Met het Klimaatakkoord geeft Nederland aan hoe een bijdrage wordt geleverd aan de afspraken die in 2015 zijn gemaakt in Parijs om wereldwijd de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graden Celsius. De regionale energiestrategieën geven invulling aan de afspraken in het Klimaatakkoord.

De gemaakte afspraken in het Klimaatakkoord leiden niet alleen tot een 'technische' transitie maar vragen ook om een maatschappelijke transitie waarmee iedereen te maken gaat krijgen.

Juridische aspecten

Het door Provinciale Staten te nemen besluit heeft geen juridische consequenties. Met het besluit geven Provinciale Staten aan welke wensen en bedenkingen zij hebben bij de concept-RES'en van Zuid-Holland ten behoeve van het vervolgproces naar de RES1.0.

Formele bevoegdheid van Provinciale Staten

GS hebben de concept-RES'en vrijgegeven voor verzending aan het Nationaal Programma RES voor een kwalitatieve en kwantitatieve beoordeling door PBL.

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat Provinciale Staten, net als de gemeenteraden en de algemene besturen van de waterschappen de RES1.0 vaststellen. In de huidige fase van het proces hebben Provinciale Staten dus geen formele rol conform de afspraken in het Klimaatakkoord. Bij de Zuid-Hollandse RES'en is afgesproken om de volksvertegenwoordigers te betrekken doordat zij wensen en bedenkingen kunnen meegeven voor het vervolgproces naar de RES1.0.

Vervolgens hebben Provinciale Staten een rol bij het vaststellen van de doorwerking van de uitkomsten van de RES'en in het provinciale omgevingsbeleid.

Proces

GS hebben in een brief van 15 oktober 2019 aan de bestuurlijke trekkers van de RES'en aangegeven wat de aandachtspunten zijn van GS.

GS hebben op 2 juni 2020 op basis van deze aandachtspunten de Tussenstand van de concept-regionale energiestrategieën in Zuid-Holland vastgesteld en naar Provinciale Staten gestuurd met het verzoek om hun wensen en bedenkingen kenbaar te maken voor het proces naar de RES1.0.

Op 9 september 2020 zijn in de Statencommissie Bereikbaarheid en Energie de wensen en bedenkingen op de concept-regionale energiestrategieën besproken. De Statencommissie heeft aan GS gevraagd om op basis van hun bespreking een Statenvoorstel te maken ter vaststelling op 23 september. Na vaststelling wordt het Statenvoorstel naar de bestuurlijke RES'trekkers gestuurd ten behoeve van het vervolgproces naar de RES1.0. De regio's sturen de concept-RES met de ingebrachte wensen en bedenkingen naar het Nationaal Programma RES.

In de commissie is gedeeld dat er uiteindelijk keuzes gemaakt moeten worden waarbij ruimtelijke kwaliteit, netimpact, kosten en participatie een rol spelen. Met de Statenwerkgroep RES zal nader verkend worden hoe Provinciale Staten in dit proces betrokken worden, bijvoorbeeld door het bespreken van casussen in de commissie.

De RES1.0 zal vóór 1 juli 2021 ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Participatie

De Statenleden zijn in alle regio's in de gelegenheid gesteld om deel te nemen aan (online) informatiebijeenkomsten en werkateliers in aanloop naar de concept-RES. Daarnaast zijn bij het opstellen van de concept-RES in alle regio's ook maatschappelijke partners betrokken. Participatie met inwoners zal in de aanloop naar de RES1.0 in de regio's meer aandacht krijgen.

Procedure

Eerdere besluitvorming

Provinciale Staten hebben op 13 november 2019 ingestemd met het Klimaatakkoord. In het Klimaatakkoord zijn de afspraken over het opstellen van regionale energiestrategieën vastgelegd.

Vervolgproces

Het tijdschema zoals afgesproken in het Nationaal Programma RES is als volgt:

- Aanleveren van de concept-RES vóór 1 oktober 2020.
- Op 1 oktober start het Planbureau voor de Leefomgeving de RES-analyse (kwantitatief én kwalitatief).
- De RES-analyse komt op uiterlijk 1 februari 2021 beschikbaar, samen met het advies van het Nationaal Programma RES (appreciatie).
- Toepassen van de verdeelsystematiek Route35² – indien nodig - 1 februari 2021.
- Aanleveren van de RES1.0 vóór 1 juli 2021.
- Daarna worden de RES'en elke 2 jaar geactualiseerd.

Rol van externe partijen

In het proces om te komen tot regionale energiestrategieën werkt de provincie als partner samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties. De betrokkenheid van externe partijen is georganiseerd in stuurgroepen, programmaraden, ateliers en andere bijeenkomsten. Ook in het Nationaal Programma RES zijn maatschappelijke organisaties betrokken bij het ondersteunen van het RES-proces.

Overige bestuurlijke afspraken

De provincie Zuid-Holland is mede ondertekenaar van het Energieakkoord Holland Rijnland en Drechtsteden.

---

² De verdeelsystematiek Route35 wordt in werking gezet als de 30 regio's in Nederland gezamenlijk de doelstelling uit het Klimaatakkoord van de opwek van 35TWh duurzame energie in 2030 niet halen.

Besluit

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

Gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 15 september 2020, met het besluitnummer PZH-2020-751730206 DOS-2015-0005387

Gelet op artikel 105 en Artikel 143, tweede lid, van de Provinciewet;

Besluiten:

1. Vast te stellen de wensen en bedenkingen zoals verwoord in de bijlage.
2. GS te verzoeken deze wensen en bedenkingen toe te zenden aan de bestuurlijke trekkers van de regionale energiestrategieën ten behoeve van het proces naar de regionale energiestrategie 1.0.

Den Haag, 23 september 2020

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

griffier,

voorzitter,

Bijlagen:

Wensen en bedenkingen op de concept-regionale energiestrategieën in Zuid-Holland

Procesparticipatie en lokaal eigendom

Procesparticipatie door inwoners en bedrijven:

Wens:

Geef richting de RES1.0 en daarna (meer) inhoud aan procesparticipatie door inwoners en bedrijven. Daarbij geven wij de volgende uitgangspunten mee:

- Betrek verschillende doelgroepen uit de samenleving, waaronder specifiek jongeren. Gebruik nieuwe concepten zoals bijvoorbeeld een burgerraad.
- Zorg dat participatiemogelijkheden voor inwoners en belanghebbenden niet wordt ingeperkt door de coronacrisis, zorg dat er mogelijkheden zijn om mee te denken, doen en werken op een veilige manier (analoog en digitaal).
- Begin zo vroeg mogelijk met de participatie (want ook het scheppen van kaders en bepalen van uitgangspunten en criteria gebeurt het beste samen met de samenleving).
- Behaal tijdens het participatieproces minimaal het niveau (de trede) van meewerken/meedoen/dialog op de participatieladder.
- Zorg dat de verwachtingen voor deelnemers aan de voorkant gemanaged worden.
- Zorg voor dat deelnemers aan het participatieproces op een gelijk kennisniveau worden gebracht, zodat de dialoog op een gelijkwaardig niveau gevoerd kan worden.
- Zoek meekoppelkansen met andere lopende participatietrajecten in de gemeente, bijvoorbeeld rond de transitievisies warmte en omgevingsvisies/omgevingsplannen.

Wens:

Neem in de RES1.0 op hoe het traject rondom de participatie is verlopen, hoe de deelname eruit zag, wat de belangrijke uitkomsten waren en deze zijn meegenomen in het proces.

Procesparticipatie door gemeenteraden, Provinciale Staten en algemene besturen van de waterschappen

Wens:

Betrek de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemene besturen van de waterschappen goed bij het proces richting de RES1.0 en de keuzes die daarin gemaakt worden.

Lokaal eigendom/ financiële participatie

Bedenking: In de meeste RES'en is 50% lokaal eigendom opgenomen als streven, maar nog te weinig uitgewerkt hoe dit gerealiseerd gaat worden.

Wens:

Geef in de RES1.0 aan hoe (50%) lokaal eigendom en financiële participatie wordt gerealiseerd en bereikbaar wordt voor iedereen. Leg ook de relatie met eventuele benodigde aanpassingen in het omgevingsbeleid.

Inhoudelijke thema's waarvoor een uitwerking wordt gevraagd

Integraliteit en omgevingsvisie

Wens:

De keuzes die uiteindelijk landen in de RES1.0 hebben consequenties voor de omgeving. Daarom is het belangrijk dat bij de keuzes integrale afwegingen worden gemaakt waar ook de andere aspecten van de leefomgeving worden meegenomen. Maak inzichtelijk wat de keuzes betekenen voor de doorwerking in ander (ruimtelijk) beleid en welke ambities en regels er straks in de gemeentelijke en provinciale omgevingsvisies en omgevingsplannen (-verordening) moeten landen.

Besparen

Bedenking:

Besparen is in de meest RES'en nog weinig uitgewerkt / geconcretiseerd.

Wens:

Neem in de RES1.0 op hoe de regio komt tot een strategie/uitvoeringsprogramma voor besparing.

Zon op dak:

Wens:

Geef in de RES1.0 concreet aan wat de potentie is van zon op dak en met welke strategie de regio zon op dak wil realiseren.

Warmte

Bedenking:

De afstemming tussen aanbod van warmte in de regio Rotterdam-Den Haag en de vraag naar warmte buiten de regio lijkt nog onvoldoende plaats te hebben gevonden.

Wens:

Het is wenselijk om de vraag en het aanbod van warmte binnen en tussen de regio's goed af te stemmen. Daar kan de provincie een rol in spelen.

Wens:

Maak richting de RES1.0 de vraag naar en het aanbod van warmte binnen de regio verder inzichtelijk. Ontwikkel een bronnenstrategie en ga op zoek naar alternatieven voor het geval er geen restwarmte van buiten de regio beschikbaar is of komt.

Energie infrastructuur

Bedenking:

De noodzaak tot opslag (van elektriciteit en warmte) is nog onderbelicht en biedt ook kansen in de RES'en.

Wens:

Blijf hierover in gesprek met de partners en zorg dat ambities en maatregelen in de RES1.0 aansluiten bij wat mogelijk is.

Doorkijk naar 2050 en innovatie

Bedenking:

Innovatie is onderbelicht in de RES'en, ook omdat focus ligt op de periode tot 2030 en bestaande technieken.

Wens:

Neem in de RES1.0 een doorkijk naar het beoogde energiesysteem in 2050 en de RES2.0 op en benoem hoe innovatieve technieken een rol (kunnen) spelen op deze termijn.

Wens:

Neem daarin ook de verwachte toename van de vraag naar koelte mee. De toenemende vraag naar koelte kan besparingsmaatregelen mogelijk teniet doen en heeft een relatie met bijvoorbeeld het zoeken naar mogelijkheden voor koelte-opslag en de Transitievisies Warmte.

Haalbaar en betaalbaar

Wens:

Maak richting de RES1.0 de haalbaarheid en betaalbaarheid van de plannen inzichtelijk. Geef daarbij aan wat daarbij de invloed is van keuzes die zijn gemaakt voor duurzame opwek van elektriciteit (in relatie tot bijvoorbeeld de benodigde aanpassing van de infrastructuur) en de inzet van warmtebronnen.

Wens:

Houd bij de RES rekening met de doorlooptijden, niet alleen voor de ruimtelijke planvorming, maar ook met het feit dat benodigde investeringsbeslissingen, bijvoorbeeld voor infrastructuur, genomen moeten worden lang voordat deze infrastructuur er ook is en gebruikt kan gaan worden

Locatiekeuze en uitwerking scenario's

Wens:

Neem de provinciale omgevingsvisie als uitgangspunt mee bij de uitwerking van scenario's.

Wens:

In de verdere uitwerking van de ruimtelijke scenario's richting de RES1.0 is het belangrijk dat een zorgvuldige afweging wordt gemaakt waarbij er nadrukkelijk aandacht is voor de landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit, de netimpact en de juiste energiemix, de betaalbaarheid en participatie.

Wens:

Zoek tijdig afstemming met Provinciale Staten over concrete scenario's en locatiekeuzes, zodat ook wij een zorgvuldige afweging kunnen maken in het provinciale omgevingsbeleid.

Wens:

Zie nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen rondom energie ook als kans om een gebied integraal op te waarderen en te versterken. Zoek naar meekoppelkansen bij de ontwikkeling van locaties voor energieopwekking: bijvoorbeeld voor biodiversiteit, groen, recreatie, tegengaan bodemdaling, versterken landschappelijke kwaliteit.

Wens:

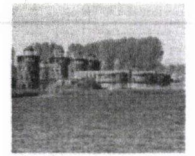
Heb aandacht voor de samenhang in ruimtelijke kwaliteit tussen de Zuid-Hollandse regio's onderling en buurregio's in de andere provincies.

VERZONDEN 20 OKT. 2020

DATUM 20 oktober 2020
UW BRIEF VAN
UW KENMERK
ONS KENMERK U
INGEKOMEN NR. B2001317
ONDERWERP Zienswijze concept RES

CONTACTPERSOON J.G.M. Schouffoer MPA
DOORKIESNUMMER 088 974 35 65
E-MAILADRES H.Schouffoer@wshd.nl
AANTAL BIJLAGEN -

Stuurgroep Energiestrategie regio Drechtsteden
T.a.v. de voorzitter, mw. J. van Dongen
Postbus 8
3300 AA DORDRECHT

Geachte Stuurgroep,

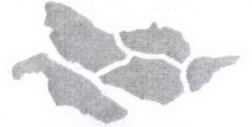
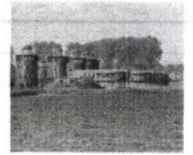
In vervolg op de beraadslagingen in onze Verenigde Vergadering over de (vier) regionale energie strategieën in ons beheergebied maken wij graag gebruik van de mogelijkheid om onze zienswijze te geven op de concept RES die uw stuurgroep deze zomer heeft vastgesteld.

Zoals overeengekomen in het klimaatakkoord wil Waterschap Hollandse Delta graag samen met de gemeenten en de provincie verantwoordelijkheid nemen voor de regionale energiestrategie (RES). De regionale samenwerking juichen wij van harte toe, deze is essentieel om onze gezamenlijke doelstellingen van het Klimaatakkoord te realiseren.

In de nu voorliggende concept RES herkennen we de inzet vanuit ons waterschap. Zoals in de concept RES is verwoord willen wij een bijdrage leveren aan het verwezenlijken van de regionale klimaat- en energiedoelen. Als waterschap werken wij eraan om in 2030 energieneutraal te zijn. Belangrijk hierbij is te weten dat dit geen doel op zich is, maar een resultaat dat moet bijdragen aan de nationale doelstelling om de CO2-uitstoot te reduceren, zodat de mondiale temperatuurstijging zoveel mogelijk beperkt kan worden. Daarnaast willen we samen met onze partners in de regio werken aan de duurzame en toekomstbestendige energievoorziening in de regio. Dat doen we onder meer door:

- a. te onderzoeken waar onze gronden en assets ingezet kunnen worden voor de energie-transitie, mits dit past binnen de randvoorwaarden voor het waarborgen van goed waterbeheer en de andere wettelijke taken van ons waterschap;
- b. in de regio proactief mee te werken aan warmtewinning uit oppervlaktewater en gezuiverd afvalwater. Hiertoe onderzoeken we op dit moment samen met de gemeenten welke rol ons waterschap bij de ontwikkeling van aquathermie kan spelen;
- c. mee te werken aan onderzoek naar de inzet van biogas, dat als bijproduct vrijkomt bij de waterzuivering en slibverwerking, voor het opwekken elektriciteit en warmte voor eigen gebruik, dan wel alternatieve inzet zoals opwerken tot groengas en levering aan het aardgasnet, en,
- d. waar mogelijk samenwerking en/of participatie met gemeenten, lokale energiecorporaties en bedrijven bij de duurzame opwek van energie, zoals wind- en zonne-energie. Bij de bespreking van onze wensen en bedenkingen in ons Algemeen Bestuur werd met nadruk gewezen op het betrekken van bewonersorganisaties en bedrijven in de regio bij de totstandkoming van plannen. Voor het slagen van de energietransitie is belangrijk dat de regio ook meedeelt in de

Handelsweg 100
2988 DC Ridderkerk
Postadres Postbus 4103
2980 GC Ridderkerk
telefoon 088 974 30 00
internet www.wshd.nl
info@wshd.nl

waterschap
**Hollandse
Delta**

opbrengsten van lokale opwek. Verder onderschrijft ons bestuur het belang van zoveel mogelijk 'Zon op Dak' projecten.

Het spreekt voor zich dat WSHD de (tussen)resultaten van deze acties zal inbrengen in het proces waarin de stuurgroep werkt aan het opstellen van de RES 1.0 als vervolg op de concept-RES.

Naast de maatregelen op het gebied van energiebesparing en duurzame opwekking van energie, onderzoeken de waterschappen bovendien het tegengaan van de uitstoot van broeikasgassen bij de afvalwaterzuiveringen en uit het watersysteem. Waar zinvol en mogelijk kan dit leiden tot aanpassingen van het waterbeheer. Tenslotte wijzen wij u graag op ons programma ruimtelijke adaptatie. Via dit programma zijn er aanvullende mogelijkheden om de klimaat- en energieopgave te combineren met andere ruimtelijke opgaven.

Hoogachtend,

namens dijkgraaf en heemraden,
secretaris-directeur

dijkgraaf

S.J. Steendijk

J.F. Bonjer

Reactie gemeenteraad Zwijndrecht op concept RES, zoals besproken in de carrousel Concept RES op 8 september 2020 en vastgesteld tijdens de raadsvergadering op 29 september 2020

De gemeenteraad van Zwijndrecht kan zich vinden in de koers die is uitgezet in de concept RES: eerlijk en realistisch. We verwijzen graag naar de regionaal opgehaalde input, waarin al veel van onze opmerkingen en wensen zijn verwerkt.

Graag willen we namens Zwijndrecht het belang benadrukken en aandacht vragen voor:

- Energie besparen (stap voor stap), dit mag meer aandacht krijgen in de strategie. Wat je bespaart hoeft je niet op te wekken; zet in op gezamenlijke acties.
- Iedereen moet mee kunnen doen. We moeten inwoners, verenigingen, onderwijs en bedrijfsleven meenemen in de opgave en geloofwaardigheid creëren. Dit is wellicht nog belangrijker dan de technische uitvoering. Een goed communicatie- en participatietraject is onontbeerlijk;
- Draagkracht en draagvlak. De energietransitie moet woonlastenneutraal zijn. Kan een duurzaamheidslening een oplossing zijn?
- Blijf in contact met stakeholders. Maak gebruik van de lokale kennis en kijk serieus naar lokale initiatieven;
- Warmte: lokaal de voorkeursvolgorde leggen bij de meest kansrijke bronnen. Voor Zwijndrecht zien wij op dit moment aquathermie en (nader te onderzoeken) restwarmte van bedrijven als meest kansrijk;
- De opslag van overtollige energie, dit ontbreekt nog in de strategie;
- Het volgen van ontwikkelingen in techniek en innovatie, houd oren en ogen open en speel hierop in;

We zijn terughoudend met windenergie in onze gemeente, maar zien wel mogelijkheden in de andere gemeenten, zoals aangegeven met de zoekgebieden.

We zijn ook terughoudend met grondgebonden zonneweiden en hebben de voorkeur voor zon op daken. We kunnen instemmen met het zoekgebied voor grootschalige opwekking van zon bij Kijfhoek. Dit lijkt een locatie waar mogelijkheden zijn, mits goed ingepast en rekening houdend met natuur en lokale kenmerken. Wellicht kan in het onderzoek voor dit gebied ook wind worden meegenomen.

We zijn tevreden over het ontbreken van biomassa in de strategie. Daarentegen willen we meer aandacht voor de rol die waterstof kan spelen.

We willen evenredig bijdragen aan het regionale bod en vragen uw aandacht voor de uitwerking en borging hiervan. We zijn als raad graag behulpzaam bij het stimuleren van maatschappelijk begrip voor de opgave, mits de randvoorwaarden voor een goede transitie op orde zijn.